non confundantur. Et una de cætero fiet provincia, plures [1] habens Metropoles, id quod, & in aliis quibusdam nostris exstitit provinciis.

CAP. II.

ENimvero qui totius provinciæ imperium tenet (appelletur autem tota provincia, quemadmodum & ante, Paphlagonia) etiam oberrando urbes lustrabit, nulla id factum prohibente sacra forma olim forte ad talium prohibitionem composita, sed neque *Vicarios* in locum suum hinc inde per urbes dimittens. Omnino enim hoc ipsum prohibemus, si quidem turpe est, ut quamdiu [2] ipse in provincia jus reddit, interim alteri quoque vices suas contra legem committat. Sed ipse omnia dispensabit, & publica tributa summa cum animi promptitudine profligabit, neque plus neque minus exigens. Justitiæ præterea consentaneam æquabilitatem retinens, simul providentiam adhibebit, ut si quid damni fiscus acceperit, id corrigat: simul urbes illæsas tam publice quam privatim conservet. † Annonam quoque, quam uterque prius magistratus habebat surgentem in septingentos vigintiquinque aureos capiet: tum adsessorem habebit, qui septuaginta duos ferat aureos: & cohortem unam ex ambabus compositam, procedentem usque ad centum virorum numerum, & quadringentos quadraginta septem aureos & tremissem percipientem e publico. Cumque gratis [3] officium suscipiat, gratis item hoc ipsum obeat. Nos enim in hac quoque parte subditos nostros redimemus, & his qui ex consuetudine per [4] occasionem suffragii (ut vocant) *aliquid percipiunt*, dabimus ipsi, hoc nimirum illis per thronum tuum erogantes ex publicis ejus provinciæ tributis: neque patiemur, ut sub specie & velamento auctionis subditi nostri in servitutem adigantur. Neque enim nos, qui decessorum nostrorum collatores a Barbaris ereptos, ad veterem libertatem reduximus [5], committemus, ut qui nobis ipsis semper addicti fuerunt, aliis serviant: quin potius Deo, qui multis per nos gentibus libertatem elargitus est, subditorum nostrorum usque novis auctionibus oppressorum libertatem (quoad ejus fieri potest) quasi donarium aliquod offeremus: neque oblædentes eos qui jam accipiunt (introducemus enim solitam illis ad hoc securitatem) neque item permittentes, ut datæ pro officio pecuniæ nomine magistratus, quasi mancipium aliquod subditos nostros a vendentibus coëmant, & revendant injuriam inferentibus. Esto igitur inter Pontici tractus provincias & hæc una, duplex [6] antea (haut scimus qua de causa) facta appellabuntque (ut diximus) eum qui provinciæ præerit, Prætorem Paphlagoniæ Justinianeum, licebit autem Græca ipsum lingua etiam Strategum [7] appellare.

CAP. III.

PRæterea semper illi in memoriam rediges jusjurandum, cujus interventu officium suscipiet, *ut puras manus neque turpi lucro sordidas habeat, ut fisci commoda justis & undique inculpatis accessionibus augeat, ut subditis nostris æquitatem & justitiam impertiat, tam in causis publicis, quam privatis*, sive contrahant, sive judicio inter se contendant. Urbes autem absque læsione subditorum lustrabit, & ut neque ipse, neque Adsessor, neque quod ipsum sequitur familitium, sive ex militibus, sive ex cohortalibus, sive ex servis, aliquid lucretur, aut gratis sumptus faciat. Oportet enim ut tam ipsi ex iis annonis quæ porriguntur ipsi e publico, sumptus faciant cum conveniente mediocritate agentes vitam, quam milites, qui ipsos comitantur, cognoscant, quod si non suis contenti annonis iter faciant, sed collatores nostros ausi fuerint tentare injuriis, aut damnis involvere, aut gratis sumptus facere, collatoribus indemnitas futura est ex ipsorum annonis, per eum qui magistratu defungitur, ut ipse tam eas repetat, quam etiam ex illis suo periculo collatoribus indemnitatem asserat.

CAP. IV.

ATque hæc sane lex nobis de Paphlagonibus posita esto, honoratiorem illis magistratum efficiens, ut qui inter *spectabiles* [8] numeretur, præbens ipsi auctoritatem tam in provinciales milites, (quatenus tamen juste eis præcipiat) quam etiam contra alios, nullis ejus provinciæ hominibus privilegio uti queuntibus, sive majores, sive minores, sive etiam procurationi rerum ad potentes homines pertinentium præfecti sint. Certe quod facile per ea loca admittitur, hujus rei excellenter curam geret, ne committat, ut aliquorum prædiis *Tituli* apponantur, ullum aliud nomen habentes inscriptum, quam vel fisci vel regiarum domuum. Sed si quid tale factum deprehendat, eos quidem titulos e vestigio detraher [9]: fisci vero nomine prorsus alios titulos prædiis ejus qui talia delinquit (si præsens hæc faciat) imponet, prius detractis titulis ad illius caput confractis. Si vero absens sit, prædiorum curatore comprehenso tam corpus ejus tormentis subjiciet quam titulos detrahet: & in capite [10] eos curatoris prædiorum comminuet: sciens quod si quid ejusmodi negligat, nos vero didicerimus simul aliorum, ab aliquibus impositos prædiis titulos hærere quam fisci regiarumque domuum tam nostrarum quam pientissimæ Augustæ simul præsidem re ipsa comperta istos per negligentiam omisisse, is qui hunc magistratum obtinet, bonorum suorum publicationem sustinebit, ut qui cum facile pro magnitudine imperii præsens ista prohibere potuisset, debita ea opera neglexerit.

CAP. V.

AD hæc diligenter ibi ipsum locorum prospicere volumus, ut omnes qui *latrocinia* [11] *exercent*, qui alienas substantias aut etiam uxores rapiunt, qui alia denique patrant crimina, persequatur, comprehendat, & competentibus suppliciis subdat, & omnem prorsus injustitiam reprimat: neque committat, ut in aliquo probiores & mansuetiores injuriis afficiant, ne aliis denuo talium persecutoribus opus habeamus, cogamurque rursus violentiarum repressores, latrunculatores [12] & alia id genus tolerare nomina simul & negotia quæ nos aversati ipsum ad hunc ordinem produximus, & ita amplum dignitatisque plenum magistratum effecimus, ut tam appellationes apud ipsum cum judicat, interpositas ad excellentiam tuam, quique eundem unquam magistratum susceperuri sunt, & celeberrimum quæstorem sacri nostri palatii, qui in forma consultationis audientiam iis accommodabunt, quam minores causas quingentis solidis, in provincia ejus apud aliquos non spectabiles motas, & ex delegatione sint, cum per provocationem suspenduntur, ad se deducat in habitu, & ordine sacri auditorii, & ut ipse inter a nobis inventos, & in ampliorem formam redactos magistratus ubique connumeretur. Siquidem & ipsi majores erunt, & in majore quam priores reputatione habebuntur, & facilius nobis vel in majoribus negotiis suum exhibebunt ministerium. Nihil enim in parvo [13] magnum existere, tum a nostris dictum est majoribus, tum nos etiam ex ipsis judicamus probavimusque factis. Subjicietur autem & huic legi descriptio [14] quæ significet, quid e publico tam is qui provinciam regit, quam adlessor & cohors ejus accipiet, quo item dato magistratus codicillos percipiat.

§. 1. Ipsa sane ratio qua magistratum geret, cum hoc loco sub compendio explicata est, tum in lege quæ de omnibus magistratibus, in commune descripta est, simul & ex imperatoriis nostris mandatis, quæ ei dabimus cum administrationis codicillos conferemus, & jusjurandum secundum legem nostram in hoc conscriptam exigemus, manifestabitur.

EPILOGUS.

† Hæc igitur omnia perdiscens excellentia tua, & tam magnas illi annonas subministret, & ita ipsum sciat amplæ dignitatis effectum, ut floris & dignitatis hoc a nobis tempore in illum collatæ cupiditate merito multis ipsum consequi sit affectabile.

TIT. IX.

DE PROCONSULE [15] CAPPADOCIÆ [16].

NOVELLA CONSTIT. XXX.

Imper. Justin. Augustus Joanni gloriosiss. sacrorum per Orientem prætoriorum præfecto, iterum exconsuli & patricio.

PRÆFATIO.

QUam amplum nomen [17] Cappadocum gens habeat, & quanta Romanis negotia exhibuerit, priusquam in illorum ditionem redigeretur, non ignorant veteris eruditionis studiosi. Certe olim totius ferme Ponti imperium tenuit, & nominatissimi viri, inque magna apud Romanos reputatione habiti inde *orti valde floruerunt*. Terram præterea habet diffusam admodum, & mirabiliter præstantem, & quæ ita majestati imperatoriæ placuerit, ut etiam possessionibus quas illic habet, peculiarem magistratum præfecerit, non minorem civili, *sed potius majorem*. Siquidem & populosissima est, & urbem maximam præbet ejusdem cognominis cum charissimo nobis Cæsare [18], qui summo orbis terrarum arbitrio, quod nos obtinemus, bonum dedit principium: qua etiam de causa apud omnes terræ populos nominatissimum Cæsaris nomen est, & nos præter omnes alias imperatoriæ majestatis notas eo gloriamur.

CAP. I.

HAnc sane regionem parvo tradere magistratui contra omne nobis decorum & dignitatem fore visum est, cum alias tum vero maxime, quia semper ipsam adversus magistratum nostris domibus præfectum seditiones movere cernimus, & quia factionibus [19] inter se divisa est civitas, quarum alteram *Tamiacam* [20], quasi fiscalem & ærariam: alteram *Eleuthericam*, hoc est liberam appellant: & cum existat ambitu murorum una, duplex est sententiis. Unde & seditionum & dissensionum occasiones, & si quid omnino mali fatigat homines, id (uti nos arbitramur) ex hac provenit causa: qua sublata, robur simul & concordiam negotio addemus, qua [21] nihil unquam inter homines præclarius exstitit, & præstantius. §. 1. Ac cum aliis magistratibus, quos nuper inter Pisidas [22], Lycaonas [23], Thracas [24], instituimus administrationis forma & acervus ex duarum rerum congressu constitit: tum vero majore hunc forma adornare cupientes, tertiam etiam potestatem illi adjicimus. Nam is quem huic præficiemus officio non solum præsidebit legibus, & universæ cohorti civili: sed etiam præsidebit militibus tam qui in prædicta regione, quam qui in aliis Pontici tractus provinciis, in quibus Tamiaca [25] existunt prædia, stationes habent, perinde quasi per ea loca super milites cum imperio positus sit. Permittimus etiam illis in homines [26] Tamiacos imperium [27]: & omnes quicunque ad Comitianam [28] prius cohortem pertinebant, sive *Summarii* [29] sive id genus alii fuerunt, hisce obremperabunt: & triplici [10] forma conflatum habebit magistratum: siquidem & civilis magistratus erit & militaris, neque non Tamiacis quoque rebus præsidebit: utraque illi cohorte, tam Comitiana, quæ & sua conficiet, neque cum civili cohorte habebit commercium quam clarissimi provinciæ præsidis apparente. Universam vero proconsularem fieri appellarique volumus: utraque cohorte, tam quæ Comitiana prius, quam quæ civilis vocabatur, tametsi unam appellationem (sempe proconsularem) obtinet, separatim tamen sua obeunte munera: ut civilis quidem curet tributaria & civilia, quæ initio semper ad ipsam pertinuisse scimus. Quæ vero Comitiana prius cohors erat, imperialium rerum administrationi insistat, & exactionem conficiat, ea scilicet forma quam modo explanabimus.

Medis postea ac Persis paruerunt. *Herodot. Xenoph.* victi a Philippo. *Justin. Oros.* De regibus Cappadociæ, vid. Diodor. 31. adde Strab. 12. ubi refert, quam late Cappadoces imperarint. 18 Cæsaream intelligit, quæ olim Mazacha (a Mesek filio Japheti, ut qui dam volunt) mater urbium Cappadociæ, teste Solino *c.* 47. Cæsaream, de qua nunc agimus, nobilitavit suo Episcopatu Basilius cognomento magnus sub Valente. 19 Factiones in Cappadocia erant duæ, Tamiaca & Eleutherica. 20 Tamiaca prædia, possessiones patrimonii principis, vid. *tit. C. de præd. Tamiac.* 21 Concordia civium, nihil inter homines præstantius.
22 *Novell.* 24. 23 *Novell.* 25. 24 *Nov.* 26. 25 Facit *l.* 6. *C. de oper. publ.*
26 Tamiaci homines, qui tractant patrimonium principis. 27 Proconsul Cappadociæ in homines Tamiacos habuit imperium. 28 Id est, cohortis domorum, cui fuberant Tamiaci, vid. *l. ult. Cod. ubi causa fiscales.* 29 Σουμμαριοι. *c.* 7. §. 1. *J. ced.* ita dicuntur ab æstimationibus & summis rerum faciendis, quarum existimantur periti. adde *Nov.* 64. Cic. 12. *ad Attic.* 30 Proconf. Cappadociæ civilem, & militarem in Tamiacos potestatem habuit.

CAP.

CAP. II.

CUratorum [1] etenim & tractatorum [2] ne nomen quidem omnino superesse volumus, respicientes ad vetera exempla, & nimiam læsionem quam miseris illi collatoribus induxerunt, sed per singulas domos, & totius Comitianæ cohortis, tredecimque [3] primatium, quos primos [4] & secundos magistros vocant periculo, alios tredecim, qui statim post illos separati sint, nominari volumus, singulos (ut dictum est) ex singulis ædibus: & post priores tredecim exactioni incumbere, & servare fisco quæ sua sunt: prospicere item collatorum indolentiæ, & ne quid ab aliquo ipsorum damni sustineant: scientes quod damnum ex causa collatoribus irrogatum: multo magis ipsorum facultates respiciet, cum totius publicæ exactionis periculum ad ipsos devolvatur. Sed neque eos qui primi & secundi prius magistri vocitabantur, neque tredecim illos qui post ipsos modo separati sunt, quos profligationem [5] tributorum facere sanximus, quidquam omnino spectabili pro tempore Proconsuli præbere vel nominationis titulo, vel quacunque alia de causa: si quinquageni solidi aurei ab unoquoque horum tredecim exactorum primoribus tredecim magistris præbeantur.

CAP. III.

PORro neque ipsos exactores [6] amplius aliquid a rusticis aut denique iis qui ab ipsis exactionem tolerant, accipere, quam quæ *formis* [7] *Nicetæ* magnificæ memoriæ continentur, & exactoribus deputata sunt, nequeuntibus ipsis nomina fingere & damna pro hisce nominibus inducere per causam *Aspaticon* [8], seu tractatoriarum, vel quocunque alio prætextu, sive ad aliquam consuetudinem, sive ad quamcunque vexationem porrigatur: cum enim ab omnibus illis collatores nostros liberos conservari volumus, tum improbo etiam & pernicioso tributo eos liberamus, quod pendebant tractatoribus, per quod fiebat ut circa publicum, & suas descriptiones idonei non essent, quin & si forma aliqua sit pragmatica, quæ velit tractatoribus aliquid præberi, aut longa consuetudo: etiam hanc tollimus, sublato enim ipso nomine tractatorum merito quidquid ad eam causam pervenit una sustulimus, specialem hanc collatoribus nostris largitatem impartientes. Quod si quis exactorum præter ea quæ forma beatissimi Nicetæ definita sunt, quæ sola ipsos ferre concedimus, aliud quiddam ausus fuerit accipere: sciat tam militia se, quam dignitate & sua substantia casurum.

CAP. IV.

QUoniam vero fieri potest, ut inter tredecim exactores (siquidem ut gradatim [9] ad hunc perveniant ordinem, fancimus,) unus aliquis ad expediendam exactionem idoneus non sit: concedimus, ut sic quoque reditus quidem ex eo gradu salvus illi permaneat. Cæterum sancimus, ut tredecim illi primores magistri, & insuper qui post ipsos sunt proximi proprio bonorum suorum periculo alterum quempiam illi *Adjutorem* adnominent, qui convenienter pro illo exactionem expediat: ut neque per illius imbecillitatem injuria afficiatur fiscus, neque ille temporis & gradus sui solatio defraudetur, promotione videlicet adjutoris ejus, qui ad hoc munus idoneus non est, facienda, periculo (ut dictum est) tredecim primorum magistrorum, & aliorum qui post illos sunt proximi. Ac magnas merito nobis gratias publicorum tributorum exactores [10] habere oportebit, qui ingentibus illis damnis quibus antea tam magistris quam spectabili pro tempore comiti, ejusque cohorti obnoxii erant, eos liberaverimus, propterea autem hisce omnibus eos liberavimus, ut neque ipsi collatores nostros injuriis opprimant, neque [11] prætextus excogitent introitus illos aut aliter nominantes, quibus rusticorum facultates enervent: sed his solis contenti quæ secundum formam Nicetæ claræ memoriæ curatoribus præbebantur, omnibus aliis abstineant.

CAP. V.

IPsi vero spectabili proconsuli omnium ex æquo rerum cura imminebit, sive civile aliquod sit, sive ad militarem magistratum, sive ad potestatem Tamiacam respiciat, neque quidquam omnium negliget. Ac quoniam majorem huic loco, quam cæteris magistratum attribuere volumus, & veteribus Romanis in more fuit, ut vel designatis consulibus, vel his qui illo um loco proficiscerentur, quos proconsules vocitabant, provincias fortirentur: propterea & Cappadocum magistratum proconsulatum esse volumus, quo in Africa [12] prius Romani imperium suum exornarunt. Et in tantum illum nos magistratum auximus, ut eum qui hunc suscipit, gloriosissimis sacrorum nostrorum prætoriorum præfectis connumeremus. Appellatorque patria [13] lingua is qui huic præsidet, *Proconsul Justinianeus Cappadociæ*, ut & appellationem magistratui propriam habeat, & simul ex re ipsa archegetes [14], quasi primarius magistratus nominetur: susceperit enim is qui hunc magistratum obtinet facile talem formam, quando & potestatem per se magnam, & per causam Tamiacæ possessionis etiam ad alia loca, prætensam habeat. In summa tot rebus hominibusque præsidens dignitate & auctoritate affluet, adjunctisque militaribus copiis omnia disponet minore negotio. Civiles igitur res conficiet more solito: militaribus vero & ipsis commode præibit, nempe & iklis se ipsi submittentibus. §. 1. Sed cum primis animum advertito ad rerum Tamiacarum administrationem, quæ in tam gravem & omnium eaumponationibus expositam inopiam delapsæ sunt, ut in nullo fere amplius pre-

1 Epitropi & tracteutæ non sint. Julian. 2 Τραχτευτῶν, Tracteutæ *Novell.* 128. *cap.* 24. *in fin.* Jul. Dicuntur etiam tractores, *l. ult. C. de executorib. lib.* 12. & ὑποδεξαμένοις Glossariis, curam eos egisse τῆς ἀκριβοῦς τῶν δημοσίων εἰσφορῶν λήψεως liquet. Tractores ergo sunt, qui tractant & administrant prædia fiscalia, Brissonius. Sed tamen Cujacius *ad l.* 3. *C. de canon. largitional. tit.* tractatores & chartularios pro iisdem dici notat. Quid tractatoriæ, vid. *C. ad de tractatoriis & statoriis, l.* 12. *tit.* 52. 3 Tredecim magistri. 4 Primi & secundi magistri. 5 Λυσεις. 6 Canonicarii hi mittebantur a præposito, Julian. *his in fin. & n.* 86. *in fin.* 7 Τοῖς τύποις. Formæ sunt vel Edicta vel leges præfectorum prætorio.
8 Ἀσπατικῶν τῶν ἐντοπίων ἢ τραχτατοριῶν ὀνόματι, dilatatoria. 9 Gradatim honores deferendi *ut hic l. ut gradatim* 11. *ff. de muneribus*, appellationes quoque gradatim faciendæ, hoc est, ab imis per medios ad eos, qui summi sunt, judices. *Novell.* 13. *c.* 4. *in fin.* Gradatim ita præfatur, quod familiæ relictum est, *l. fugitivum* 5. *C. de verb. sign.* 10 Δημοσίων πράκτορες.
11 Μηδὲ τὰς περιφέρειας ἐνόμοις ἀς εἰς ἐπόρισμα ἐπινοοῦντας, Introitus τε καὶ ἔτερα ὀνομάζοντας, neque occasiones illas in damnum excogitantes introitus; aut simili alio nomine appellent.
12 Id est, Carthagine, quæ, ut Sextus Rufus scribit, prima fuit proconsularis provincia, & simpliciter *proconsularis provincia* cum dicitur, hæc dicitur, & *proconsul* quoque per emiantiam, Africæ proconsul. Vid. Cujac. *hic.* 13 Id est, Latina. *Nov.* 22. *c.* 2.
14 Hæc verba, quæ sequuntur, sunt interpretis, ἀρχηγέτης princeps, ἀρχηγετεῖν, ἀρχηγετία, ἀρχηγετῶν. 15 Δεκαφίρσι. 16 Id est, res patrimoniales principis.
17 Tamiacæ possessiones a forma rerum privararum differebant. 18 Equitia, ἱππικὰ ἀγέλαι, equorum armenta & greges. Cappadocia altrix equorum & proventui equino accommodatissima. Solinus *cap.* 47. *Jam passim fumant Cappadocum, voluerumque patent Argeus equorum.* Claudianus 2. *in Rufinum.* Argeum autem montem præruptum Cappadociæ intelligit, de quo Solinus *d. loco.* 19 Sustinet enim munus ducorum olim præsidum Cappadociæ, & comitis domorum in eadem Cappadocia. 20 Ὀχήματα τ' ἐξ ἀργύρου, carrucam argenteam, Jul. *his, n.* 85. §. 2. adde *Nov.* 24. *c.* 4. 21 Cubicularis regum vel principum hæc notanda sunt, nam si quæ privilegia minui oportebit, cubicularitorum principis privilegia postremo loco minuentur. 22 Τῶν ἰδίων χρωῶν κοιτῶνα. hoc ideo dicitur, quia deputati erant Tamiaci reditus cubiculo & cellario sacro, id quod proprie ἰδιωτικὸν est. 23 Vid. Julian. *hic, n.* 86. 24 Nota in quibus consistebant prædia Tamiaca. 25 Temporis prolixitas publico non nocet. Jul. *hic.* 26 *l.* 6. *C. de oper. publ.* 27 Ἐκλόγισμα.
28 Non ita turpe est non locupletari, quam male accepta restituere. 29 Seditiones a præsidibus provinciarum compescendæ, *l.* 13. *ff. de off. præsid.* 30 Ut tributa juste exigantur, ad notionem præsidum pertinet. 31 Id est, exactoribus. 32 Πλεῖστα τὰ κατὰ κοινὴν συμφορᾶς. 33 De summariis dixi *c.* 1. §. *ced.*

34 Καθηγεμονικῶν,

vicarios [1], sed locorum defensoribus & cohortalibus suis ad id ministerium obeundum utetur. §. 2. Sicubi [2] vero & militibus opus erit, ex iis locis milites, ubi necessitas postulat, opitulari jubebit, atque hi propriis ista sumptibus expedient, neque subditos damnis involvent, aut gratis ulla ex parte sumptus facient, sed tam ipse his abstinebit, sumptum de suo faciens, ubicunque tandem erit, quamvis ad aliam ipsum proficisci regionem jubeamus, quam etiam adsessor ejus, & reliquum famulitium, sive ex proconsularibus sive ex militibus, quamvis servile etiam aut subjugale [3] aliquod omnes hosce sequatur, necessitatem habentibus (ut prædiximus) militibus & quicunque alii ibi locorum habitant, scholares forte aut domestici, ut illius jussionibus obtemperent, singuli & substantiæ suæ periculum reveriti: damus enim ei potestatem, ut hæc illis adimat [4] nisi ejus jussis pareant, propterea quod eum qui hunc magistratum obtinet, velimus formidabilem subditis, & venerandum existere. Etenim sive [5] miles, sive proconsularis, sive scholaris, sive domesticus per causam illius jussionum damni aliquid collatori nostro irrogaverit, conveniens est, ut ipse hoc ex istius annonis proprio periculo recepto, injuria affecto medeatur. Postremo neque ulli eorum qui ex hac urbe [6] eo commeant, collatores nostros injuria tentari permittet. §. 3. Sed & cursum [7] publicorum equorum illæsum conservabit. *Nihil enim ab ipsius jurisdictione excipimus.* Et si quis ex quocunque judicio ad eam regionem commeantium injurius erit, & ultra deputatum & constitutum exegerit, hunc persequetur.

CAP. VIII.

CUram autem geret etiam civitatis, & eorum [8] quæ ad frumentationem [9] publicam pertinent, & sitonica appellantur, operumque [10] ejus, & procurabit, ut secundum legem nostram ratiocinia [11] conscribantur, & tam Tamiaca quam civilia insumantur. Et si [12] quem eorum qui solitas illas jussiones insinuare consueverunt, nempe quod aquarum aliquis ductus impediat, & quod quæ muros concernunt diffundantur, aut quia pontes aliqui sint per provinciam, aliave itinera, aut alia denique ejuscemodi existat occasio, prout improbe olim fuit in usu habitum, penitus ipsum provincia expellet, nec permittet ei ut vel jussionem ejusmodi insinuet, vel per hanc causam quidquam omnino lucri capiat. Nam si nobis visum fuerit ejusmodi inspectionem operum celebrari, sacra pragmatica forma usi ad eum qui hunc geret magistratum, communicato præterea de his cum throno tuo consilio, rem ipsam nos disponemus, ne cui facile ad ejus generis pecuniaram exactiones pateat aditus & accessus. Omnia quoque quæ audierit *improba*, prohibebit is qui hoc magistratu defungitur. Quod si vehementiore aliquo & asperiore opus erit, certiorem ea de re faciet tam excellentiam tuam, quam gloriosissimum præpositum, & alios celeberrimos magistratus, quibus ad talem rem conficiendam aliquid adest facultatis: nos denique ipsos, & nos illi, quid facto opus sit, explanabimus.

§. 1. Titulos [13] vero prædiis apponere per provinciam cui præsidet, continentes certorum hominum appellationem, excepto nomine majestatis Imperatoriæ aut Tamii, hoc est ærarii, in tantum prohibebit, ut patrimonium eorum, qui tale quid perpetrare moliantur, in publicum redigat, & [14] manus [15] abscindat eos imponentibus], si præsentes forte id ausi fuerint: si vero procuratores absentium, ingentibus illos tormentis subdet. Titulos certe quicunque tandem affigere ausi fuerint, sive præsentes, sive absentium procuratores, detractos protinus ad [16] capita corum qui affixerunt, infringet: sciens fore, ut si id factum cognitum neglexerit, ipse bonorum suorum publicationem sentiat.

CAP. IX.

JUri dicundo cum summa animi intentione & cura incumbet, neque (ut hactenus) rusticanos [17] homines sinet injuriis opprimi. Neque amplius negotia nobis hic facessent Cappadoces, magno cum clamore supplicantes & lamentantes, sed ipse judicem se illis & disceptatorem præbebit. Nam si quem huc advenientem viderimus, qui non prius apud ipsum calamitates suas lamentando explicuerit, hunc nos denuo cum increpatione mittemus in provinciam, propterea quod relicto [18] magistratu provinciæ, continuo ad nos decurrit. Si vero cum eos qui injuriam intulerunt, convenirent, ipse commessationibus deditus & luxuria perditus, illorum se orationibus non accommodaverit, sed supplices plorare permiserit, hique ad nos cogantur decurrere, & maxime [19] si mulieres sint, nosque edocti fuerimus, quod hi quidem adierint, ille vero injuriam ultus non est, protinus negotium ut suspectum [20] habebimus, quasi propter lucrum, vel per gratiam, vel aliquorum obsequium factum, & nos ipsos illi prorsus opponemus, & cum triplicem magistratus functionem gerat, tripliciter quoque [21] illi resistetur, tam ipso jure, quam nobis, & legibus eum oppugnantibus. §. 1. Quæ ipsum reveritum, memoria item repetentem præcepta nostra, quæ illi una cum codicillis magistratus dabimus, (appellabant autem ea majores Mandata [22] Principis) convenit omnia secundum legem nostram agere utentem in cognoscendo æquitate [23] in rebus gerendis puritate, ubique colentem justitiam [24], qua nihil inter homines unquam extitit robustius aut pulchrius, quodve Deum & imperatorem placare conciliareque magis possit. Talis enim ipse cum sit, ita nostro quoque testimonio comprobatus: volumus ut solus omnia in provincia conficiat, neque causis audientiam alio quopiam præbente, neque nobis facile vel in eam venturis sententiam, ut alicui alii hasce delegemus, vel occasione cohibendarum violentiarum, seu quacunque alia de causa emissuris aliquos: ultra hoc, quod tametsi tale quiddam vel ex sacris nostris formis, vel magistratuum jussionibus hactenus factum est, omnibus id vacaturum sit modis, ipso totius provinciæ administrationem suscipiente, neque ulli omnino, ut accessum eo habeat, permittente.

CAP. X.

PORro [25] autem hunc quoque magistratum, prout [26] proconsulum proprium est, inter [27] spectabiles ponimus, appellationesque [28] ab ipso transmissas, tuam excellentiam volumus una cum gloriosissimo quæstore sacri nostri palatii in forma & habitu consultationum disceptare. Si qua [29] vero alia in Cappadocia causa minor aureis quingentis per provocationem suspendatur, sive nostro sive alicujus magistratus jussu datus judex fuerit, qui tamen non sit spectabilis: huic spectabilis ipse proconsul in forma sacri consistorii & vice sacri auditorii accommodabit audientiam: siquidem & hoc illi jus addimus, decoramusque illi magistratum tam amplo privilegio, quantum nullus in hunc usque diem in Cappadocia obtinere visus est. Esto igitur justus & elato animo, & tam nos [30] quam legem præ oculis habeto: cognoscitoque, quod si strenue ista exequetur, longiore [31] tempore in hoc officio permanebit, & major ipsum alius forte magistratus excipiet. Cæterum si nostris jussionibus neglectis potentiores aliquos, non legem aut nos colat & veneretur: tum primo quoque tempore iis, quæ in ipsum collata fuerunt, excidet [32], tum de cætero inter condemnatos habebitur, indignus nostro visus judicio.

CAP. XI.

ADulteria [33] vero & raptus virginum, & immoderatas illicitasque [34], & augendæ rei suæ causa comparatas circumscriptiones, neque non homicidia, & si quid ejusmodi delictorum est, ita acerbe punito, ut [35] paucorum hominum supplicio omnes reliquos continue castiges, estoque secundum legem exquisitus delinquentium castigator, neque enim inhumanitas hoc, sed potius summa quædam humanitas est, cum multi paucorum animadversione salvantur. Quod si quem hoc nomine in crimen vocatum sustineat, qui vel cinguli, vel dignitatis, vel sacerdotii, vel ejuscemodi alio prætextu speret ex illius se manibus ereptum iri: certo sciat quod nostro judicio indignus videbitur. Nemo enim quacunque potentia sua fretus, quodcunque alienum prætendens patrocinium [36] in talibus delictis severitatem legis effugiet. Quin potius si quis talibus se patrociniis ausus fuerit immittere, similem cum delinquente pœnam, & ipse sustinebit: idem cum sit, ipsum aliquem delinquere, & eum qui talia peccavit & deliquit, velle de manu legis eripere [37].

§. 1. Subjicietur autem legi & descriptio [38], quæ significet, quid ipsum, eosve qui circa ipsum sunt, e publico capere: quid item vel occasione codicillorum dare, vel sacratissimæ Augustæ conjugis nostræ piæ domui inferre conveniat: trifariam videlicet inferendiis iis *quinquaginta libris auri*, prout jam inde ab initio & in hunc usque diem obtinuit. §. 2. Et subditis nostris (id quod sæpe diximus) pure utetur. quæ res summo a nobis studio habita effecit, ut magnas etiam opes despereximus, quamquam in tot sumptibus & magnis bellis, per quæ Deus nobis dedit, ut non solum pacem ad finem deduxerimus, & Vandalos, Alanos [39], Mauritanos subegerimus, & totam Africam [40], insuper & Siciliam recuperaverimus: sed & bonam spem habeamus, quod Deus nobis annuet, ut & cæteras gentes [41] quas socordia sua Romani amiserunt, cum ad utriusque Oceani terminos tenerent, iterum ditioni nostræ adjungamus, quas nos divino freti auxilio, ad meliorem statum redigere properamus: neque quidquam detrectamus eorum quæ vel ad extremam pertinguntdifficultatem: vigiliis simul, & ineditis, cæterisque laboribus, jugiter pro subditis nostris, utra quam humanæ naturæ modus patitur, utentes. Perleget etiam mandata nostra, quæ illi dabimus una cum codicillis magistratus, quemmadmodum ante diximus. Et si quidem omnia secundum illa peregerit: & admirabilis futurus est, & undique dignum se nostro exhibebit imperio.

EPILOGUS.

† Hæc igitur omnia quæ per hanc exprimuntur legem cognoscens excellentia tua, & prædictas annonas hujus officii throno præbeto: & ita ipsum scito amplum effectum, ut collati modo in ipsum floris & dignitatis cupiditate, multi merito hunc consequi affectent [42].

TIT. X.

DE DESCRIPTIONE [43] QUATUOR [44] PRÆSIDUM ARMENIÆ.

NOVELLA CONSTIT. XXXI.

Imp. Justin. August. Joanni gloriosissimorum sacrorum per Orientem prætoriorum præfecto, iterum exconsulis & patricio.

PRÆFATIO.

PErperam effusque [45] posita, si ad competentem perveniant ordinem, & belle disponantur: aliæ propemodum res apparent, speciose pro turpibus, ornatæ pro incultis, articulatæ distinctæque pro incompositis prius & confusis. Quod cum & in Armenia admissum deprehenderimus, puravimus & ipsam ad congruentiam quandam & unam harmoniam collocari debere: quo magis ex bene constituta ejus moderatione & competens illi robor addamus, & decentem imponamus ordinem.

1 Julianus *c.* 87. 2 Julianus *ibid.* 3 Subjugalium nomine jumenta intelliguntur. 4 Præsides justa de causa apparitores suo officio possunt privare. 5 Pœna scholaris & domestici proconsuli non obtemperantis.
7 Cursus publici cura ad præsides etiam pertinebat. addit & hoc Julianus de hoc proconsule Cappadociæ, veredorum dispositiones sub juris ejus districtione esse. 8 Julianus *ibid.* 9 *d. l.* 1. §. 11. *ff. de offic. pref. urb.* 10 *Nov.* 24. *c.* 3. *Nov.* 25. *c.* 4. §. 1. *l.* 7. §. 1. *ff. de offic. praeons.* 11 Ratiocinia, λογισμοί. 12 Julianus *c.* 88. 13 *Novell.* 28. *cap.* 5. adde *tit. Cod. de his qui patent. nom. tit. &c. &, ut nemini liceat sine judicis auctoritate*, Jul. *cap.* 89. 14 Pœna privatos titulos rebus alienis adponentis.
15 De manus abscissione alias dixi, vid. *Nov.* 17. *c.* 8. De pedis amputatione dixi *l.* 3. *C. de servis fugitivis.* 16 *Nov.* 28. *c.* 5. & 29. *c.* 4. 17 Rusticorum vita patrocinio præsidum indiget, adde *Authenticam Agricultores Cod. quæ res pignori.* 18 Ordinario relicto, ad extraordinarium judicem ire non oportet. 19 Mulierum causæ favorabiles.
20 Si quis injuriam patitur a suo præside, præses præsumitur corruptus. 21 Triplicem dignitatem obtinens, peccando triplices adversarios fortitur: jus, principem, & leges.
22 De quibus vide *Novell.* 17. 23 Æquitas & puritas judicem decet.
24 De laude justitiæ dicam ad *Nov.* 69. 25 Julianus *d. c.* 89. 26 Proconsules omnes, spectabiles. 27 Proconsul Cappadociæ spectabilis. 28 Appellatur a proconsule Cappadociæ ad præfectum prætorio & quæstorem. 29 Julianus *c.* 90.
30 Objecta magistratuum præcipua. 31 Spes optimi magistratus. 32 Pœnæ judicis injusti. 33 *l. ult. ff. de off. præsid.* Jul. *d. c.* 90. 34 *l.* 6. *ff. de off. præsid.*
35 Finis pœnarum. 36 *d. l.* 6. §. 2. adde *tit. C. ne liceat potentioribus patrocin.*
37 Facit titulus *ff. ne quis eum, qui in jus vocabitur: Edictum Justiniani* 13. *c.* 18. *in fin.*
38 Ἀπογραφή, notitia. 39 Alanicus inde Justinianus. 40 Africamque inde Justinianus se appellat in multis edictorum inscriptionibus. 41 Inter quas erant Galliæ.
42 Datum Cos. Belis. *Jul. hic.* id est, anno 535.
43 Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν τεσσάρων ἀρχόντων Ἀρμενίας. Scrimg. *c.* 6. *Eel.* 14. de Præsidibus Armeniæ, *Index Regina apud Cujac.* Quatuor Armeniæ qualibus sint decoratæ judicibus, Julian. *constit.* 39. 44 Quatuor præsides Armeniæ hic constituuntur. Primæ dat proconsulem: secundæ Correctorem: tertiæ Comitem (de quo vide Julianum constit. 9.) quartæ Consularem. Goth. Ad hanc Novell. vid. Cujac. *lib.* 15. *c.* 29. Ant. 45 Confusionis vitu-

CAP.

CAP. I.

UNde quatuor [1] Armenias fecimus; Unam [2] quidem interiorem, cujus metropolis [3] piæ appellationis nostræ cognomine exornata est, prius Bazanis seu Leontopolis dicta, quam etiam proconsulatu honoravimus, cui magnificentissimus Vir Acatius præfuit, magistratu inter spectabiles relato, omnibusque illi traditis, quæ proconsulatum habere convenit. Nam & stola ipsum adornavimus *proconsulari, quæque ad istas res pertinent, ea ut habeat, constituimus*, & urbes [4] illi adsignavimus, Theodosiopolim, quam etiam prius habuit: Satalam, & Nicopolim. Colonia quoque ex prima (ut ante vocabatur) Armenia assumpta: item Trapezunte, & Cerasunte [5] ex Polemoniaco prius dicto Ponto: his partim a clarissimo provinciæ præside: partim a spectabili moderatore separatis: in septem omnino urbes, & quæcunque circa ipsas in proximo sunt loca, tota provincia redacta. §. 1. Secundum [6] vero ordinem tenere jusimus eam Armeniam quæ ante prima dicebatur, in qua cæteras præcedit [7] Sebastea urbs, attributa illi, & Sebastopoli, quam prius quoque habuit, & insuper Commana [8] ex Polemoniaco prius Ponto dicto: & Zela ex Helenoponto: neque non Brisa: ut ea provincia quinque [9] contineatur urbibus, officio [10] quod Correctorium est, in priistina forma relicto, neque præside ejus majore aliquo nomine condecorato, sed ipso in eodem quod prius habuit, derelicto. §. 2. Ad hæc tertiam [11] Armeniam instituimus, eam quæ prius secunda dicebatur, in qua principatum tenet Melitena [12] urbs antiqua, urbs insignis, in pulchro solo, clementique cœlo posita, neque multum distans a fluentis Euphratis fluvii. Hanc nos in præsentia & augendam, & ad formam spectabilium [13] traducendam putavimus. Præsidem quoque hujus comitem [14] Justinianeum nominandum, dandosque ipsi pro annonis solidos 700. ejus adsessori solidos 72. & cohorti ejus solidos 360. & ut omnia habeat quæ ejusmodi thronorum propria sunt. Et qui prius cohortales nominabantur, tum omnia faciant quæ etiam prius, & maxime circa publicam exactionem occupentur: tum ad Comitianorum appellationem transeant, perinde omnibus eis conservatis ac si cohortales existerent. Urbes [15] vero ei partim Arcam & Arabissum, partim Ariaratheam, & alteram Comanam (quam etiam Chrusam [16] appellant) & Cucusum subdidimus, quas & prius habebat e sex omnimodo constitentes urbibus. §. 3. Constituimus autem & quartam [17] Armeniam, quæ prius non in forma provinciæ continebatur, sed e gentibus erat & ex multis barbaricis colligebatur nominimus, Trophaëna [18], Anzethena [19], Ophena [20], Asteanea [21], Balabithenaque dicta [22], & Satrapis subdita. Id vero nomen [23] magistratus neque Romanum, neque majorum nostrorum, sed ex altero imperio introductum fuit: exornavimus igitur & illam civili magistratu & forma tam civili ibi magistratu instituto, quam Martyropolitanorum [24] illi urbe, & Cithariza [25] castro addito. Constitutque ipsa in forma ordinariorum magistratuum Consularis a nobis facta: ut cum quatuor sint Armeniæ, duo quidem magistratus existant spectabiles, nempe alter proconsul, alter comes: & primæ quidem Armeniæ proconsul, tertiæ comes præeat: secundæ vero & quartæ ordinarii [26]. Et quia summo a nobis studio cautum est, ut appellationes intra quingentorum solidorum quantitatem non ad hanc almam deferantur urbem, sed ad proximos spectabiles magistratus: propterea disponimus, ut appellationes quæ quidem ex secunda Armenia procedunt, hoc est, in qua Sebastea, urbs est, hæ ad Armeniæ primæ præsidem, hoc est, proconsulem, deferantur: quæ vero ex quarta moventur Armenia, hæ intra dictam quantitatem ad tertiæ Armeniæ *comitem: qui nempe Melitena residet*, deveniant.

CAP. II.

HIs ita a nobis ordinatis, insuper illud etiam determinare justum putamus, ut *Primæ Armeniæ* talis vir præficiatur, qui pro amplitudine sua, & spectatissimo jam erga nos ministerio, magistratus hujus tam juramento, quam excelienti majestate dignus sit. At cum Thomam magnificentissimum virum aliquot jam in Armeniorum regione officiis defunctum, & alioqui frugi hominem esse, & nobis *absque* [27] *fuco* semper inservisse, & modo quoque inservire deprehenderimus, promovemus ipsum ad hujus officii administrationem, ut non solum prædicta a nobis forma ad tempus huic provinciæ præsideat, sed etiam aliis provideat, quæcunque ei vel per sacra commonitoria commissimus, sive in provincia quam ei tradidimus, sive in aliis: quod inquam fecimus, sacris ad ipsum compositis commonitoriis de *mutiis* & diversis actibus quos ipsum & in aliis regionibus ad effectum deducere æquum est. §. 1. Quæ vero ad sacerdotia [28] spectant, ea (ut sæpe diximus) volumus in pristina manere forma, negotio ipso neque circa jus metropoliticum, neque circa ordinationes vel mutationem vel novationem suscipiente: sed prius ordinatis nunc quoque ex ordinatione auctoritatem obtinentibus, & prioribus item metropolitanis in suo permanentibus ordine: ut quantum ad ipsa nihil penitus innovetur.

CAP. III.

ILlud sane in confesso est, ex quo *tertia Armenia* Comitem non tantum civilem, sed etiam militarem magistratum fecimus: necesse habere etiam milites qui in ea stationes agunt, ut huic suppositi sint: licentia illi præbita, ut (quemadmodum militaribus permittitur magistratibus) & nomine quemque suo evocet, & inquirat, & de ipsorum annonis dispiciat, & supplicio eos persequatur, si quando injuste egerint: neque committat ut milites in subditos nostros injurii sint. Quod si quid flagitiosius perpetrent, ad instar criminalium causarum audientiam præbeat, tametsi milites existant, omnia denique agat, quæcunque militaribus attributa sint magistratibus. Et quemadmodum comiti Isauriæ [29] & Pacatianæ Phrygiæ [30], & insuper Lycaoniæ [31], Pisidiæ [32], ac Thraciæ [33], prætoribus militares etiam copias subdidimus: utæque & ipse non solum ad res civiles cohortem, sed etiam in copias militum potestatem habeat & imperium, & cum summa auctoritate & amplitudine tam militibus quam paganis facienda præcipiat, omnia agens quasi uno aliquo officio existente. Inque unam hanc rem providentiam conferat, ne quid per provinciam admittatur flagitii, sed & ut admissum competenter coërceat. Neque hanc illi potestatem in ulla omnino persona, quæ in provincia sit, detrahimus, sive paganica sive militaris, sive tamiaca sit: subæquabili enim & perpetua pace nostros tueri subditos volumus, non pro diversitate personarum inducentes legum contemptum.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, ea secundum descriptionem quatuor Armeniarum, & maxime tertiæ, cujus occasione præsentem sacram legem tulimus, jam inde in omne reliquum tempus excellentia tua custodire studeto: omnibus quæ singulis annis dari jussimus, per particulares descriptiones thronorum tuorum conficiendis [34].

TIT. XI.

NE [35] QUIS [36] MUTUUM DANS AGRICOLÆ, TERRAM EJUS TENEAT, ITEM QUAM MAGNAS USURAS CREDITORES AB AGRICOLIS DEBEANT PERCIPERE.

NOVELLA CONSTIT. XXXII.

Imperator Justinianus Augustus Agerochio [37] *clarissimo præsidi Æmi* [38] *montis Thraciæ.*

PRÆFATIO.

REm duram, & quæ omnem longe impietatem & avaritiam superat, communi lege quasi medicina quadam curare nobis visum est, quæ non in præsenti tantum necessitate, sed per omne deinceps ævum suo in repub. munere defungi queat: comperimus enim nonnullos in provincia, cui præsides, non dubitasse captato ad hoc de industria sterilitatis frumentariæ tempore, sub modica admodum mensura frugum mutui cum aliquibus contractum celebrare, & ex eo universam illorum terram ad se recipere: ut plerique ea occasione rusticorum diffugerint, plerique etiam fame [39] perierint, & terra quædam lues ac contagio exorta sit, in nullo pene barbarica incursione inferior.

CAP. I.

SAncimus [40] igitur, ut quicunque agricolis quantamcunque mensuram quorumcunque aridorum fructuum crediderint, si ab his receperint, citra ullam exceptionem hæc illis restituant, nemine prorsus audente per causam prædictorum mutuorum, sive scriptura interveniente, sive sine scripto celebrata sint, terram [41] penes se detinere, octavam [42] duntaxat modii partem in singulos modios [43] per integrum annum usurarum nomine ferentes, si fruges mutuo datæ erunt: si vero pecunia numerata, in singulos [44] solidos singulas annuas [45] siliquas. Cæterum de reliquo contenti creditores octava modii parte in singulos modios per annum, aut quantumcunque maneat, proportione crediti, aut siliqua: omnino restituant, sive terram, sive aliud quiddam, boves forte aut oves, aut mancipia, pignori ceperint. Atque hæc lex omnibus humanitatis & pietatis de se specimen præbeat, & tam egenorum necessitati medeatur, quam creditoribus nonnihil afferat solatii.

EPILOGUS.

† Quæ itaque nobis placuerunt, ea claritas tua effectui finique tradere studeto, scituro creditore, quod si hæc contra facere aliquid ausit, exactione cadet; & qui mutuum accepit, quive injuriam pertulit, ex eo solatium habebit, quod tum ipse a faciendo negotio liberatus sit, tum creditorem in rebus suis jacturam pati videat. Dat. 15. Kal. Jul. *Constantinop.* ΒΕΛΙΣ. V. C. CONS. *

1 Ex duabus Majore & Minore, *tit. C. de off. mag. mil.* 6. Plin. 8. 9.
2 Prima Armenia. 3 Armeniæ primæ & interioris metropolis olim Bazanis ac Leontopolis, hodie Justinianea. 4 Urbes Armeniæ primæ interioris. 5 Ammianus 22. & Cerasus, unde advexit hujusmodi poma Lucullus. 6 Secunda Armenia.
7 Sebastea, metropolis Armeniæ secundæ, dicitur & σεβάστη & σεβαστία Stephano *libro de urbibus.*
8 Commana duplex: una, in Polemoniaco: alia, quæ & Chrusa dicitur. J. *ced.*
9 Urbes secundæ Armeniæ. 10 Καὶ τὴν μὲν πρώτην, κρατοῦσαν ἤτοι καθολικήν. Scrimger. Sensus est, Moderatorem Armeniæ secundæ, correctorem, ut olim, appellari.
11 Tertia Armenia. 12 Melitena, metropolis tertiæ Armeniæ. 13 Comes tertiæ Armeniæ, inter spectabiles viros hic refertur. 14 Comes Justinianeus Armeniæ tertiæ.
15 Urbes tertiæ Armeniæ. 16 Id est, aureum. 17 Quarta Armenia.
18 Eustathius *in Dionys.* hanc divisionem Armeniarum Justino tribuit. vid. Cujac. 15. *obs.* 29.
19 Anzitena, *l. ult. Cod. de off. magist. milit.* 20 Sophena, *dict. l. ult.*
21 Altyaneta, *dict. l. ult.* 22 Belabitena, *dict. l. ult.* 23 Satrapiæ scil. Vox *Satrapa*, neque Romana, neque Græca, sed Persica. *Hesychius.* Hinc Herodot. 5. refert, Darium divisisse regnum suum in 20. Satrapias & *lib.* 1. ἄρχον Babylonis σατραπῶν vocari tradit, & Suidas *libro* 11. scribit, Satrapam Armeniæ quotannis 20000. pullorum missile ad regem Persarum. Hac voce Terentius usus est *Heautontim. act.* 3. *scan.* 1. *Satrapes si hes, fuisseres amator nummorum ejus summus quoque.* 24 De qua vide *d. l. ult.* 25 Τὸ Κιθαρίζων, *Scrimg.* locus qui Kitharizon appellatur, Jul. 26 Ὀρθοφωνίας καθεστῶτας, sensus est, Primæ Armeniæ Proconsulem, tertiæ Comitem spectabiles esse: secundæ correctorem, quartæ consularem ordinarios esse, id est, clarissimos esse. Tres sunt gradus ordinis senatorii, clarissimi, spectabiles, illustres. Ordinaria dignitas est minor scil. clarissimatus, dixi ad *Nov.* 20. *c.* 2. Sic ordinarius miles Festo est manipularis, is enim est infimus militiæ gradus, *l.* 1. *C. ad l. Jul. repet.* Vopiscus *in Bonosio.* Militavit primum inter ordinarios, deinde inter equites. 27 Ὑποβολῆς.
28 Innovationi provinciarum perfacje non adstringuntur Ecclesiæ. Hinc quoque deprehendimus hic non eandem metropolim esse episcopii & provinciarum præsidibus: & Ecclesiam aliam divisionem provinciarum observare: aliam rempub. 29 *Novell.* 27.
30 *Novell.* 8. *cap.* 2. 31 *Novell.* 25. 32 *Novell.* 24. 33 *Novell.* 26.
34 Dat. 15. Kal. April. Cons. Belis. *Julian.* 1. anno 536.
35 Pertinet hæc constitutio ad agricolas Thracias, sequens 33. ad Illyrici. *Goth.* Ad hanc & seqq. duas vide Rittershus. *part.* 3. *cap.* 10. Gaspar Roderic. *de redditibus* 1. *quæst.* 13. *num.* 69. putat hos non fuisse in usu, vel quod non diu usitatæ fuerint, post obitum Justiniani afflicto undique Imperio. Ant. 36 De his qui pecuniam credunt agricolis. *Index Regina apud Cujac.* Porro integra hæc constitutio refertur apud Julianum *in fine.* 37 Agero his vox tria significat, ὁδοῦσα, ἀγειροῦσα τε, τὸν ὄβολον, σὺν τόκοις ζητοῦσα. adde *Hesych. in* Ἀγέρωχον. 38 Αἰμιλίου. Scrimg. 39 Mortis gravissimum genus, fame perire. Ammian. 17. Tiberius Drusо adeo subduxit alimenta, ut tormentum ex culmina tentaverit mandere. Suet. *in Tiber.* 55. De fame ejusque supplicio vide Petr. Gregor. 3. *syntagm.* 23.
40 Duo hic constituuntur favore argentariorum: unum de anticihresi, de qua vide Cujac. 3. *obs.* 35. alterum de usuris. 41 Nemo ea lege ab agricolis mutuum pignori potest capere, ut fructus omnes percipiat usurarum vice, quod fors oblata vel soluta sit: atque ita ut fructus non imputentur in sortem. 42 Id est, sextarius duos. Modius enim 16. sextarios continet: & ita licet octavam sortis a rusticis stipulari rerum aridarum & liquidarum nomine. Pecuniæ nomine, trientes usuras, seu 24. sortis partem. Ea disparitate permotus Molinæus putat hic legendum, non ἑξήκοντα μέρη sed ἑκατὸν καὶ τεσσάρων μέρη. eo sensu, Non licere exigi ab agricolis ultra tertiam partem octavæ, sive ultra vicesimam quartam partem sortis annuatim, *quæst.* 1. *de usur. num.* 66. 67. 68. quod Contio 2. *cell.* 2. & Cujacio displicet, 3. *observ.* 35. Causam differentiæ reddit, quod pecuniarum sit eadem semper potestas: cæterum vero rerum pretia incerta & mutabilia, ideoque accessiones frumenti crediti nonnunquam excedere legitimæ usuræ rationem, nonnunquam eam credi. Quin, legem 1. *C. Theod. de usur.* pro pecunia centesimas usuras videri permitere: pro cæteris rebus iri dies noctios modium tritum, quæ usura quatuor centesimas efficit. 43 Hæc est usura centesima, ut vult Cujacius, utque etiam constat ex *Novell.* 136. vide *l.* 26. *C. de usur.* 44 Ea est usura triens, ut constat ex Leone *Nov.* 83. & Ammiano *l.* 2. *C. Theod. de usur.* Ut enim centesima est, cum in centenos stipulamur tres siliquas, id est, octavam partem solidi, ita Scrimg. annuam siliquam unam.